

Remiss av En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprocess (SOU 2024:98)

Svar på remiss från Kommunstyrelsen KS 2025/208

Sammanfattning

Koncernledningen ser i grunden positivt på utredningens förslag att reformera miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocessen i syfte att skapa ett mer rättssäkert, transparent och effektivt system. Förslag om att samla regelverket i ett nytt kapitel i miljöbalken, införa en ny central miljöprövningsmyndighet samt tydliggöra processens olika moment genom tidsfrister och begränsningar i kompletteringar, bedöms som viktiga steg mot ökad förutsebarhet och investeringsberedskap inom samhällskritiska verksamheter.

Koncernledningen betonar samtidigt vikten av att genomförandet präglas av balans mellan effektivitet och kvalitet. Ett ökat fokus på snabbare prövning får inte ske på bekostnad av rättssäkerhet, allmänhetens delaktighet eller möjligheten till noggranna miljöanalyser. Den nya myndigheten behöver organiseras så att branschspecifik kompetens och nationell enhetlighet säkerställs, snarare än att enbart bygga på geografisk närvaro. Klassificeringen av verksamheter inom den nya fyrdelade prövningsstrukturen kräver tydlig vägledning och god framförhållning, särskilt för verksamheter inom vatten, avfall och energi.

Vidare understryker koncernledningen att ett enklare prövningssystem ställer högre krav på effektiv och likvärdig tillsyn. Resurser måste tillföras tillsynsmyndigheterna i motsvarande grad. Även behovet av en konsekvent och genomarbetad begreppsanvändning, exempelvis vid införandet av termen "miljöpåverkande verksamhet", framhålls.

Ärendet

Stockholms Stadshus AB har beretts möjlighet att yttra sig över betänkandet *SOU 2024:98 – En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess*, som överlämnades till regeringen i januari 2025. Utredningen har haft i uppdrag att föreslå hur miljöbedömnings- och tillståndsprövningssystemet enligt miljöbalken kan förenklas, förkortas och göras mer förutsebart. Syftet är att stärka näringslivets konkurrenskraft, öka investeringsviljan och samtidigt bidra till en effektiv industriell klimatomställning.

Utredningen föreslår en omfattande reform som innefattar såväl lagändringar som organisatoriska och processuella förändringar. Ett nytt 20:e kapitel i miljöbalken föreslås ersätta nuvarande bestämmelser för miljöprövning. Vidare föreslås en ny fyrdelad

prövningsstruktur införs, med nivåerna tillståndsplikt, granskningsplikt, anmälningssplikt och registreringsplikt. För att effektivisera tillståndsgivningen föreslås att en ny statlig miljöprövningsmyndighet inrättas, med ansvar för att leda och samordna hela processen. Tidsfrister och processregler införs för att öka rättssäkerhet och transparens, och samråds- och vägledningsfunktioner föreslås stärkas.

Kommunstyrelsen har remitterat SOU 2024:98 – En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess till bl.a. Stockholms Stadshus AB, som i sin tur remitterat vidare till dotterbolagen Stockholms Hamn AB och Stockholm Vatten och Avfall AB. Nedan följer en redovisning av bolagens remissvar i huvudsak. Remissvaren i sin helhet återfinns i bilagorna.

Underremiss

Stockholms Hamn remissvar har i huvudsak följande lydelse (bilaga 1):

Stockholms Hamn AB uttrycker ett generellt stöd för utredningens ambitioner att skapa en samordnad och effektiv miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess. Bolaget välkomnar framför allt att den föreslagna reformen syftar till att göra processen mer rättssäker, förutsebar och ändamålsenlig, vilket anses vara avgörande för samhällsviktig infrastruktur såsom hamnverksamhet. Samtidigt efterlyser bolaget förtydliganden kring flera centrala delar i förslaget, då det i dagsläget är svårt att bedöma hur effektiv den nya processen kommer att bli i praktiken.

Enligt Stockholms Hamnar är en av de mest kritiska frågorna hur gränsdragningen mellan gransknings- och tillståndspliktiga åtgärder kommer att påverka hamn- och vattenverksamheter. Bolaget tolkar att de flesta vattenverksamheter relaterade till hamnar kommer att klassas som granskningspliktiga, men betonar att det krävs tydligare definitioner, särskilt gällande undantag som tidigare tillämpats om åtgärder varit uppenbart ofarliga. Osäkerheten kring detta riskerar att skapa administrativa bördor för relativt enkla underhållsåtgärder.

Vidare uttrycker bolaget oro över processens faktiska effektivitet, särskilt vad gäller kompletteringar och handläggningstider. Man beskriver erfarenheter av utdragna tillståndsprövningsprocesser som ibland pågått i över ett decennium, där återkommande kompletteringar snarare har fördröjt än förbättrat prövningen. Förslaget att införa begränsningar i antalet kompletteringsrundor och införa tidsfrister och processregler ses därför som positiva steg.

Bolaget tillstyrker också att prövningsmyndigheten ska ha ett aktivt ansvar för att driva processen framåt och bistå verksamhetsutövare med vägledning, något man menar skulle kunna förbättra både kvalitet och effektivitet i ärendehantering. Särskilt uppskattas förslaget om tidigarelagt samråd och ökad möjlighet till dialog med myndigheten. Det understryks även att detaljreglering i tillstånd bör minimeras och i större utsträckning hanteras inom ramen för tillsyn, under förutsättning att tillsynsmyndigheten ges tillräcklig branschkompetens.

Slutligen pekar Stockholms Hamnar på behovet av tydlig samordning mellan plan- och bygglagen och miljöbalken, särskilt i frågor där verksamheten riskerar att komma i konflikt med detaljplaner. Bolaget ser positivt på att tidigare meddelade tillstånd fortsatt ska gälla som miljötillstånd och att villkorsändringar kan förenklas. Vad gäller den

föreslagna miljöprövningsmyndigheten med sex regionkontor betonas vikten av kompetensövergripande samverkan snarare än strikt geografisk närhet, samt behovet av likabehandling mellan regioner.

Stockholm Vatten och Avfalls remissvar har i huvudsak följande lydelse (bilaga 2):

Stockholm Vatten och Avfall AB (SVOA) ställer sig i grunden positivt till ambitionen i utredningen att skapa en snabbare och mer förutsägbar tillståndsprövningsprocess. Bolaget ser dock ett behov av att nyansera denna ambition med hänsyn till komplexiteten i verksamheten och de potentiella risker som följer av föreslagna förändringar. En av de mest välkomna förändringarna är det föreslagna skiftet i terminologi från "miljöfarlig verksamhet" till "miljöpåverkande verksamhet", eftersom detta bättre speglar bolagets verksamhet, som trots viss miljöpåverkan generellt sett har positiva miljöeffekter. Bolaget betonar samtidigt vikten av att denna språkliga förändring implementeras konsekvent i samtliga relevanta regelverk för att undvika otydligheter.

SVOA är också positivt inställt till inrättandet av en central miljöprövningsmyndighet, men pekar på att införandet kan medföra initiala förseningar i handläggningen. Bolaget uttrycker särskild oro för att den föreslagna fyrgradiga prövningsstrukturen (tillstånds-, gransknings-, anmälnings- och registreringsplikt) kan leda till oklarheter för verksamheter inom avfallssektorn, där det i dagsläget saknas tydliga kriterier för klassificering. Vid eventuell omklassificering framhåller bolaget att verksamhetsutövare måste ges rimlig omställningstid.

Förslaget om tidsfrister för handläggning ses som ett viktigt steg mot ökad förutsägbarhet, men SVOA varnar för att korta frister kan påverka kvaliteten i både ansökningar och yttranden negativt. Risken finns att underlag inte hinner tas fram i tillräcklig omfattning, vilket kan leda till beslut som varken är rättssäkra eller miljömässigt optimala. Det lyfts även att verksamheter som idag har anmälningsplikt och föreslås omfattas av granskningsplikt kan drabbas av längre och mer komplicerade prövningsförfaranden, vilket kan stå i motsättning till utredningens målsättning om en effektivare process.

Vidare framhåller SVOA behovet av att den föreslagna prövningsmyndigheten säkerställer ett fungerande samråd med allmänheten. Ett urvattnat samrådsförfarande riskerar att skada allmänhetens förtroende. Bolaget tillstyrker att begreppet "bästa tillgängliga teknik" ersätter det tidigare "bästa möjliga teknik", eftersom det tydliggör kravnivån och ökar rättssäkerheten i prövningen. SVOA avslutar med att påtala vikten av att tillsynsmyndigheter tilldelas tillräckliga resurser för att möta potentiellt ökad brottslighet kopplat till avfall och att säkerställa efterlevnad i en förenklad tillståndsstruktur. I bilagor ges även språkgranskande och redaktionella synpunkter på inkonsekvent begreppsanvändning samt behov av justeringar i lagtext.

Koncernledningens synpunkter

Koncernledningen ser positivt på utredningens ambition att genom en samlad reform av miljöbedömnings- och tillståndsprocessen skapa en mer effektiv, rättssäker och förutsebar ordning för prövning av miljöpåverkande verksamheter. I egenskap av moderbolag till ett flertal kommunala bolag med verksamhet inom bland annat avfallshantering, vattenförsörjning, hamnlogistik, energi och digital infrastruktur har koncernledningen ett övergripande intresse av att tillståndsprocesser fungerar väl. De

bolag som verkar inom dessa områden ansvarar för samhällsviktiga funktioner som kräver långsiktiga investeringar, ofta med betydande miljöpåverkan, vilket i sin tur ställer höga krav på en rättssäker och förutsebar tillståndsprövning.

Utredningens förslag om att samla bestämmelser om miljöprövning i ett nytt 20:e kapitel i miljöbalken och att samtidigt införa en ny nationell miljöprövningsmyndighet bedöms som ett konstruktivt steg mot ett mer sammanhållet och system. Det är dock av stor vikt att denna nya myndighet inte enbart utformas utifrån en geografisk logik utan också ges mandat och förmåga att organisera arbetet utifrån branschspecifika behov. En välfungerande miljöprövningsmyndighet måste kunna hantera komplexa och tekniskt avancerade ärenden, vilket förutsätter att kompetens samlas och förvaltas effektivt. Koncernledningen vill därför särskilt betona vikten av att det utvecklas metoder för erfarenhetsöverföring och samverkan över regiongränserna inom den nya myndigheten.

Det föreslagna införandet av en fyrgradig prövningsstruktur kan i förlängningen bidra till en mer proportionerlig prövning, där mindre verksamheter inte behöver underkastas samma krav som storskaliga anläggningar. Samtidigt ser koncernledningen behov av tydligare definitioner och vägledning vad gäller hur olika typer av verksamheter ska klassificeras. Särskilt gäller detta inom områden som avfallshantering, vattenverksamhet och hamnlogistik, där prövningsnivåerna kan få stor påverkan på tidsåtgång, kostnader och investeringars genomförbarhet. Det är av största vikt att verksamhetsutövare ges tillräcklig tid och tydlig information inför eventuella omklassificeringar, så att nödvändiga anpassningar kan genomföras utan att verksamheten eller miljömålen riskeras.

Tidsfrister och processregler är ett efterfrågat inslag som har potential att avsevärt förbättra förutsägbarheten i tillståndsärenden. Dock bör dessa inte bli så styrande att de hindrar gedigna och rättssäkra bedömningar. Ett ensidigt fokus på korta handläggningstider kan slå fel om det innebär att viktiga analyser inte hinner färdigställas eller att allmänhetens och remissinstansers synpunkter inte hinner beaktas. Det är också viktigt att processansvaret tydliggörs och att det inte läggs ett oproportionerligt stort ansvar på verksamhetsutövaren att driva processen framåt, utan att myndigheten har en aktiv roll i att samordna och vägleda.

En annan aspekt som koncernledningen vill lyfta gäller samrådsförfarandet. Flera av koncernens bolag verkar nära invånare och andra intressenter i staden, vilket gör det särskilt angeläget att det fortsatta förtroendet för processen upprätthålls. Ett effektivt samråd med allmänheten och andra berörda aktörer är en grundläggande del av den demokratiska legitimiteten i tillståndsprocesser. Om samrådet genomförs bristfälligt, eller om det riskerar att hastas igenom på grund av snäva tidsramar, kan detta skada både förtroende och kvalitet i prövningen. Det är därför viktigt att processens snabbhet inte sker på bekostnad av öppenhet och medinflytande.

Koncernledningen tillstyrker även utredningens förslag att begreppet "miljöfarlig verksamhet" ersätts med "miljöpåverkande verksamhet". Den föreslagna förändringen bedöms vara mer ändamålsenlig och mer i linje med verksamheter som syftar till att främja hållbarhet, men som trots detta har viss miljöpåverkan. Det är dock avgörande att

denna förändring genomförs konsekvent i all relevant lagstiftning, så att onödig begreppsförvirring undviks.

Utifrån ett koncernövergripande perspektiv vill Stockholms Stadshus AB även betona vikten av att tillsynsmyndigheterna tillförs tillräckliga resurser i takt med att nya förenklade tillståndsförfaranden införs. En mer flexibel och effektiv prövning förutsätter en stark och välfungerande tillsyn som kan säkerställa att lagstiftningens syften uppnås i praktiken. Denna balans är särskilt viktig när lagstiftningen öppnar för mer differentierade krav beroende på verksamhetens omfattning och miljöpåverkan.

Slutligen vill koncernledningen framhålla att även andra bolag inom Stockholms Stadshus-koncernen, exempelvis inom energisektorn, påverkas av tillståndsprozessernas struktur och effektivitet. De föreslagna förändringarna bör därför ses i ljuset av hela kommunsektorns behov att på ett rättssäkert sätt kunna ställa om sin verksamhet i enlighet med klimatmål, tillväxtbehov och försörjningstrygghet.

Anette Scheibe Lorentzi
Vice VD

Bilagor

1. Stockholms Hamn remissvar
2. Stockholm Vatten och Avfalls remissvar

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anette Scheibe Lorentzi, Vice VD	2025-04-29